

ko pa posojajo privatne galerije, se naglo pojavijo »nepremostljiva« nasprotja, značilna tudi za sovražno razpoloženje različnih salonov.

Morda ne bi bilo neizvedljivo, da bi enkrat dobili izbor del z razstave »Slikarji, priče svojega časa«. Od 1947. leta do letos je bilo 12 razstav, ki so bile organizirane na vnaprej določeno temo. Letošnji naslov je bil »Dogodek«, vse, kar se dogaja, vse, kar se je zgodilo in je prizadelo umetnika ali se mu zdelo dovolj pomembno za naš čas. Prejšnje teme pa so bile med drugimi: Mladina, Sreča, Nedelja, Šport itd. Na letošnji razstavi je bila po številu dobro zastopana socialna tematika, demonstracije, stavke, zadnja vojna in nje grozote, španska vojna, nato vatikanski koncil, domača francoska politika in vsakdanji dogodki. Skoraj nobenega realizma v tradiciji 19. stoletja ni bilo, pač pa močno ekspresionistično, surrealistično in simbolično slikarstvo. Razstava razočara predvsem v tistih delih, ki obravnavajo grozote vojne, taborišča, vse, kar je nov obraz našega stoletja. Tu je mnogo bolj kot na ljubljanski razstavi očitno, da je treba za resničnost našega časa najti nov slikarski jezik.

Špelca Čopič

MODERNA JAPONSKA GRAFIKA

Klasična japonska grafična tehnika — barvni lesorez — prevladuje tudi na ljubljanski razstavi. Čeprav je pojem japonskega lesoreza že kar sinonim za kvaliteto in tehnično virtuoznost, nas srečanje z njim vedno znova preseneti in navduši. Umetnik ničesar ne prepusti slučaju. Delovna disciplina in veliko znanje sta predpogoj za polnokrven umetniški izraz. Japonska grafika nam priča o moderni, nacionalno obarvani likovni kulturi, ki se ji ni treba zatekati v historiziranje in obujanje eksotične folklore. Visok umetniški nivo in enotnost pričujoče razstave pa prav gotovo nista naključna.

Tehnična raven lesoreza, bogastvo izraznih možnosti in najširši register tonalnih in barvnih vrednosti polnovredno tekmujejo z načini, ki dovoljujejo večjo svobodo. Učinki, ki jih poznamo v litografiji, akvatinti in barvni jedkanici, dobe v lesorezu poseben poudarek. Vendar to ni negacija specifičnega lesoreznega izraza. Japonski lesorez ni bil nikoli enobarven, vedno deluje z bogastvom tonskih prehodov in barvo. Celo risba kontur posnema izraz poteze s čopičem. Kolikor pa umetnik željenih efektov ne doseže s kompliciranim sistemom številnih lesenih plošč, si pomaga z ročnimi namazi. Korekture barvnih prehodov in nians so tako bliže monotipiji. Kljub temu kreativnemu postopku, kjer vsak odtis zase pomeni kreacijo, pa so odtisnjeni listi med seboj enaki. To pa je spet plod potrpežljivega dela in znanja, ki dvigne vrednost celo izrazito dekorativnim rešitvam.

Doživetje in predmet sta vedno v ospredju. Tradicionalna simbolika in piktografski znaki nosijo vsebinsko in likovno komponento. Vzhodnjaška nagnjenost k zapisovanju lirčnih in filozofskih utrinkov se izraža v barvi in oblikah, ki nas često spominjajo na značilne pismenke.

Od umetnikov, ki so še vedno vklenjeni v tradicijo (Kusagi Sadeo), mimo ustvarjalcev, ki bi jih po površnih formalnih oznakah lahko prišteli k lirčnim realistom (Tokei Kitchiaro), ekspresionistom (Ueno Makato), surrealistom (Maeda Masao, Sugano Yoh), abstraktistom (Tokagi Shino, Yoshida Toshi) pa do kaligrafske simbolike (Fukita Fumiaki) in strukturalizma (Tokei Kitchiaro),

je v vseh delih vedno prisotna iskrena izpoved. Kljub specifičnosti simbolike, ki nam je precej oddaljena, vedno spoznamo pravo vsebino in idejo. Nežna poezija, čustvenost, lirične krajine, ki se izvijajo iz jutranjih meglic, pogledi na svete gore in krajine ter pisan blišč praznikov in mask so obdržali svojo vrednost in izrazitost tudi v moderni formalni govorici. Tem klasičnim sizerjem pa se pridružuje tudi grenka kaplja strahu. Demone preteklosti so zamenjale vizije mrzle osamljenosti (Maeda Masao), trpljenje večnega Prometeja (Sugano Yoh) in kaotična brezličnost človeka v objemu atomske smrti (Ueno Makato).

To je umetnost, ki je globoko vezana na tradicijo, pa je vendar moderna — tako po vsebini kot po obliki. Japonska grafika je našla ustvarjalno ravnotežje v posrečeni sintezi, ki dolguje prav toliko zahodnoevropski umetnosti kot izročilu domače ustvarjalnosti. Modernost in aktualnost pa se ne izražata v modnem posnemanju, temveč v visoki kvaliteti, ki postavlja japonsko grafiko na eno izmed prvih mest v svetu.

Ubrana in visokokvalitetna razstava pomeni likovni dogodek, kot si jih lahko samo želimo, in blesteč uvod v sezono gostovanj, ki ji daje letos posebno obeležje mednarodni grafični bienale v Ljubljani.

Ivan Sedej

GLOSE IN KOMENTARJI

BOJ ZA OBSTANEK

Ker nas je Triglav-film puščal zadnje čase nekoliko v temi glede svojih pravih namenov, namreč glede vsega tistega sklopa dobronamernih visokih načrtov in nekoliko manj visokih realizacij, ki ga naši dnevniki nekam zlahka imenujejo proizvodno politiko, je poučno, če si preberemo izjavo, ki jo je dal TT-ju eden od vodilnih članov Triglav-filma.

»Razen dobrih komedij, ljudje zelo radi gledajo dinamične in napete filme, le manjši krog ljudi se navdušuje za psihološke in visoko umetniške filme... Morda pri nas ne znamo izkoristiti takih in podobnih tem, ki sta jih polni naša zgodovina in polpreteklost. Spomnimo se uspehov Žike Mitroviča, katerega filmi imajo rekordno število obiskovalcev...«

Ta, ki govori, je direktor koprodukcije. Ni presenetljivo, da direktor koprodukcije brani svoje varno stališče in da je nezaupljiv do vsega tega govorenja o umetnosti. Njegova naloga je, da iz sodelovanja s tujimi podjetji potegne čimveč denarja za svojo hišo. Bil bi slab direktor koprodukcije, če tega ne bi delal. Presenetljivo in nekoliko melanholično pa je dejstvo, da je ta njegov glas prozaičnega finančnega razuma tako točno opisal smer, v katero trenutno drsi Triglav-film. Držati glavo nad vodo in nobenih neumnosti.

Triglav-film ima seveda kot vsak organizem pravico do svojih samoohranitvenih refleksov — toda kakšno korist imamo mi od kulturne (saj to je bilo menda mišljeno) institucije, ki lahko živi samo, če se ukvarjanju s kulturo sploh odreče? Je potem produkcija ali koprodukcija neskončnih metrov filmske konfekcije tisto, v kar je dozorel slovenski film?